



СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

Курс за вибором «Актуальні питання невідкладної допомоги в педіатрії»

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Освітня програма (галузь, спеціальність, рівень вищої освіти, форма навчання)	22 Охорона здоров'я, 228 Педіатрія, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти, денна (очна, вечірня), заочна форма
Назва навчальної дисципліни	Педіатрія Курс за вибором «Актуальні питання невідкладної допомоги в педіатрії»
Кафедра	Педіатрії №2
Е-mail кафедри	kaf_pediatrics_2@meduniv.lviv.ua
Викладачі (імена, прізвища, наукові ступені і звання викладачів, які викладають дисципліну, контактний e-mail, Google scholar, Scopus)	Добрянський Д.О., д. мед. н., професор E-mail: dmytro_d@hotmail.com https://scholar.google.com.ua/citations?user=5H3I6VQAAAAJ&hl=uk Scopus Author ID: 57191844155 ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4114-8701 Researcher ID: S-4134-2016
Рік навчання (рік, на якому реалізується вивчення дисципліни)	За вибором
Тип дисципліни/модулю (обов'язкова/вибіркова)	Вибіркова
Кількість кредитів ECTS	1
Кількість годин (лекції/практичні/самостійна робота аспірантів)	10/34/46
Консультації	Згідно з розкладом

2. АНОТАЦІЯ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна програма дисципліни «Актуальні питання невідкладної допомоги в педіатрії» (курс за вибором) включає найважливіші досягнення невідкладної педіатрії, діагностики, лікування та профілактики невідкладних станів у дітей, спрямовані на профілактику та зниження дитячої захворюваності та смертності.

Навчальна програма визначає орієнтацію й основний фокус цього курсу за вибором, обсяг кредитів ЄКТС, перелік загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання та вимоги до контролю якості освіти.

Під час навчання аспірант повинен досягнути високого рівня теоретичної професійної підготовки, розуміння загальних концепцій та використання відповідних методологічних підходів. Передбачається формування всебічних знань щодо різних клінічних варіантів перебігу й ускладнень найбільш поширених захворювань у дітей, умінь планувати невідкладне обстеження дитини, яка потребує ургентної допомоги, й інтерпретувати отримані результати, проводити диференційну діагностику і встановлювати клінічний діагноз. У визначенні тактики ведення хворого аспірант повинен вміти застосовувати найсучасніші досягнення доказової медицини. Особлива увага приділяється діагностиці невідкладних станів, удосконаленню навичок надання екстреної допомоги, а також умінням вести медичну документацію.

Для вивчення й обговорення аспіранту пропонуються актуальні питання диференційної діагностики, невідкладної допомоги і профілактики найбільш поширених невідкладних станів у дітей, зокрема дихальної та печінкової недостатності, а також та недостатності кровообігу, коматозних станів тощо. Окрема увага приділяється питанням медичної реабілітації після реанімації й інтенсивної терапії.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні методи діагностики невідкладних станів, екстреної допомоги й інтенсивної терапії дітей з найбільш поширеними невідкладними станами.

Міждисциплінарні зв'язки: пропедевтика дитячих хвороб, дитячі інфекційні хвороби, клінічна фармакологія, фтизіатрія, алергологія, імунологія, соціальна медицина, нормальна фізіологія, нормальна анатомія, патологічна анатомія, топографічна анатомія, мікробіологія, внутрішні хвороби, акушерство та гінекологія, ендокринологія, анестезіологія й інтенсивна терапія.

3. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні питання невідкладної допомоги в педіатрії» (курс за вибором), є здобуття та поглиблення знань, навичок, умінь й інших компетенцій, необхідних для продукування нових ідей і вирішення комплексних завдань з цієї дисципліни.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Актуальні питання невідкладної допомоги в педіатрії» (курс за вибором) є:

- отримати сучасні теоретичні знання;
- сформулювати, оновити і поглибити професійні компетентності;
- удосконалити практичні навички й уміння з питань надання невідкладної допомоги, діагностики, лікування, профілактики та спостереження в динаміці за дітьми з невідкладними станами;
- уміти аналізувати типові та атипові варіанти перебігу захворювань й ускладнень у дітей, які можуть вимагати невідкладної допомоги;
- уміти складати план обстеження й інтерпретувати дані лабораторних та інструментальних обстежень у відповідних невідкладних клінічних ситуаціях, визначати прогноз невідкладної допомоги й інтенсивної терапії;
- уміти діагностувати, диференціювати, обґрунтовувати і формулювати діагноз найбільш поширених невідкладних станів у дітей;
- уміти визначати тактику і надавати невідкладну допомогу у конкретних клінічних ситуаціях.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми вивчення дисципліни забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії таких **компетентностей і програмних результатів навчання:**

Інтегральна компетентність: здатність ефективно вирішувати комплексні наукові та практичні проблеми в галузі медицини, організовувати і виконувати власну науково-

дослідницьку роботу з метою генерування нових систематизованих знань, що мають теоретичне і практичне значення, можуть успішно впроваджуватись у вітчизняний й міжнародний дослідницький та освітній простір, практичну медицину й інші сфери життя.

Загальні компетентності (ЗК): знати етіологію, патогенез, класифікацію, клінічні ознаки, сучасні стандарти діагностики, диференціальну діагностику, невідкладну допомогу, лікування, профілактику і прогноз у дітей з найбільш поширеними невідкладними станами; актуальні наукові завдання та проблеми педіатрії.

Фахові (спеціальні, предметні) компетентності (ФК)

Аспіранти повинні вміти:

а) діагностувати, надавати невідкладну допомогу та лікувати найбільш поширені невідкладні стани у дітей в умовах стаціонару відповідно до Національних стандартів та протоколів з використанням сучасних досягнень науки і техніки;

б) виконувати діагностичні процедури й інтерпретувати результати сучасних методів дослідження, здійснювати окремі лабораторні й інструментальні дослідження самостійно у межах наукової роботи;

в) застосовувати сучасні медичні інформаційні технології та медичну літературу для діагностики, невідкладної допомоги та лікування захворювань, перебіг яких найчастіше супроводжується виникненням невідкладних станів у дітей;

г) проводити патентно-інформаційний пошук з обраної науково-практичної тематики у вітчизняних та закордонних джерелах, наукометричних базах;

д) критично аналізувати сучасні дані, розробляти і синтезувати нові ідеї з актуальних проблем педіатрії;

е) впроваджувати досягнення науки і техніки у клінічну практику.

Аспірант повинен мати уявлення про:

а) застосування принципів доказової медицини у прийнятті діагностичних та терапевтичних рішень у дітей з невідкладними станами;

б) нові напрямки наукових досліджень з педіатрії;

в) етичні принципи та методологію наукового дослідження;

г) сучасні підходи до міждисциплінарних наукових досліджень.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Безперервно самовдосконалюватись та застосовувати здобуті науково-професійні знання та вміння з питань профілактичних технологій в системі охорони здоров'я в науковій, фаховій та освітній діяльності.

ПРН 2. Використовувати набуті концептуальні та методологічні знання для організації й самостійного виконання наукового дослідження в галузі профілактичних технологій у системі охорони здоров'я. Опрацьовувати алгоритм управління профілактикою захворюваності на всіх рівнях надання медичної допомоги населенню; здатність до планування та проведення заходів профілактики хвороб серед населення, у т.ч. у співпраці з фахівцями громадського здоров'я.

ПРН 3. Добирати, аналізувати, інтерпретувати, коректно оцінювати і творчо використовувати медичну наукову інформацію щодо застосування медико-профілактичних валеологічних/синологічних технологій з метою формування здорового способу життя.

ПРН 4. Вміти виявити й окреслити труднощі щодо застосування оздоровчо-реабілітаційних заходів, карантинних заходів щодо запобігання розповсюдження інфекційних захворювань в епідемічних вогнищах з подальшим визначенням шляхів їх вирішення.

ПРН 5. Продукувати нові знання й ідеї, формулювати наукові гіпотези, теорії та концепції в профілактичній роботі лікаря з урахуванням та дотриманням принципів наукової етики й академічної доброчесності.

ПРН 6. Самостійно аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати, узагальнювати, систематизувати клінічні та наукові дані медико-профілактичних технологій в системі охорони здоров'я.

ПРН 8. Обирати, застосовувати і вдосконалювати сучасні методики дослідження щодо вибору медико-профілактичних технологій, що формують первинну, вторинну й третинну профілактику.

ПРН 9. Розробляти та впроваджувати інноваційні медико-профілактичні технології щодо медичного обслуговування населення на підставі статистичних даних, експертного оцінювання та даних соціологічних досліджень, визначати фактори, що перешкоджають підвищенню якості та безпеки медичної допомоги, обґрунтовувати управлінські рішення щодо підвищення якості та безпеки медико-профілактичної допомоги.

ПРН 15. Розвивати комунікації та застосовувати навички міжособистісних взаємодій в науковому, професійному, освітньому та міждисциплінарному середовищах.

ПРН 16. Дотримуватися принципів наукової етики у роботі з пацієнтами щодо пропаганди здорового стилю життя.

ПРН 17. Використовувати принципи академічної доброчесності та нести відповідальність за достовірність отриманих та оприлюднених наукових результатів.

Очікувані результати навчання з дисципліни

Забезпечення підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, інтегрованих до світового науково-інформаційного простору, здатних до продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем педіатрії, виконання дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань з педіатрії.

5. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Розділ	Назва курсу, розділу	Кредити	Години	Вид заняття (години)		
				Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Сучасні рекомендації із серцево-легеневої реанімації дітей: науковий консенсус 2020 р.		16	2	6	8
2	Невідкладна допомога дітям з гострою дихальною недостатністю		20	2	8	10
3	Невідкладна допомога дітям з гострою недостатністю кровообігу		20	2	8	10
4	Невідкладна допомога дітям з геморагічним синдромом		14	2	4	8
5	Коматозні стани у дітей. Надання невідкладної допомоги		20	2	8	10
Разом		3	90	10	34	46
Підсумковий контроль				Залік		

Теми лекцій

	Назва	Години
1	Сучасні рекомендації із серцево-легеневої реанімації дітей: науковий консенсус 2020 р.	2
2	Невідкладна допомога дітям з гострою дихальною недостатністю	2
3	Невідкладна допомога дітям з гострою недостатністю кровообігу	2
4	Невідкладна допомога дітям з геморагічним синдромом	2
5	Коматозні стани у дітей. Надання невідкладної допомоги	2
	Всього	10

Теми практичних занять

	Назва	Години
1	Сучасні рекомендації із серцево-легеневої реанімації дітей: науковий консенсус 2020 р.	6
2	Невідкладна допомога дітям з гострою дихальною недостатністю	8
3	Невідкладна допомога дітям з гострою недостатністю кровообігу	8
4	Невідкладна допомога дітям з геморагічним синдромом	4
5	Коматозні стани у дітей. Надання невідкладної допомоги	8
	Всього	34

Теми самостійних занять

	Назва	Години
1	Сучасні рекомендації із серцево-легеневої реанімації дітей: науковий консенсус 2020 р.	8
2	Невідкладна допомога дітям з гострою дихальною недостатністю	10
3	Невідкладна допомога дітям з гострою недостатністю кровообігу	10
4	Невідкладна допомога дітям з геморагічним синдромом	8
5	Коматозні стани у дітей. Надання невідкладної допомоги	10
	Всього	46

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Видами навчальної діяльності аспірантів згідно з навчальним планом є:

- а) лекції,
- б) практичні заняття,
- в) самостійна робота аспірантів (СРА)

1. Словесні методи: лекція, бесіда, розповідь, пояснення, робота з літературою.
2. Наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження.
3. Практичні методи: ситуаційні задачі, самостійна робота, пошуково-дослідницька робота.
4. Інтерактивні методи: дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра.

7. ВИДИ КОНТРОЛЮ (ПОТОЧНИЙ І ПІДСУМКОВИЙ)

Здійснюється відповідно до Положення «Критерії, правила і процедури оцінювання результатів навчальної діяльності аспірантів та здобувачів за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти у ЛНМУ імені Данила Галицького»

Поточний контроль

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті і має на меті перевірку засвоєння аспірантами навчального матеріалу. Формами поточного контролю є:

- а) індивідуальне усне опитування, співбесіда;
- б) розв'язання типових ситуаційних задач.

Комплексне оцінювання навчальної діяльності здійснюється виставленням традиційної оцінки, яка конвертується у бали відповідно у кожному з занять, аспірант отримує на занятті: оцінку «5» - якщо виконано правильно не менше 90% навчальних завдань; оцінку «4» - якщо виконано правильно не менше 80% навчальних завдань; оцінку «3» - якщо виконано правильно не менше 60% навчальних завдань; оцінку «2» - якщо виконано правильно менше 60% навчальних завдань.

На кінцевому етапі заняття викладач виставляє набрану суму балів і традиційну оцінку в журналі успішності.

Самостійна робота виконується аспірантом самостійно поза межами аудиторних занять, оцінюється на практичних заняттях і є складовою підсумкової оцінки аспіранта.

Критерії оцінювання навчальної діяльності

- 5/"відмінно" – аспірант бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- 4/"добре" – аспірант добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;
- 3/"задовільно" – аспірант в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають в аспіранта невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних навичок;
 - 2/"незадовільно" – аспірант не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Схема нарахування та розподіл балів

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність аспіранту, здобувачу виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою, при цьому враховуються всі види робіт, передбачені програмою. Аспірант, здобувач отримує оцінку з кожної теми. Всі виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються в бали. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$= \frac{CA \times 200}{5}$$

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала
5	200	4,6	184	4,17	167	3,77	151	3,35	134
4,97	199	4,57	183	4,14	166	3,74	150	3,32	133
4,95	198	4,52	182	4,12	165	3,72	149	3,3	132
4,92	197	4,5	180	4,09	164	3,7	148	3,27	131
4,9	196	4,47	179	4,07	163	3,67	147	3,25	130
4,87	195	4,45	178	4,04	162	3,65	146	3,22	129
4,85	194	4,42	177	4,02	161	3,62	145	3,2	128
4,82	193	4,4	176	3,99	160	3,57	143	3,17	127
7,8	192	4,37	175	3,97	159	3,55	142	3,15	126
4,77	191	4,35	174	3,94	158	3,52	141	3,12	125

4,75	190	4,32	173	3,92	157	3,5	140	3,1	124
4,72	189	4,3	172	3,89	156	3,47	139	3,07	123
4,7	188	4,27	171	3,87	155	3,45	138	3,02	121
4,67	187	4,24	170	3,84	154	3,42	137	3	120
4,65	186	4,22	169	3,82	153	3,4	136	Менше 3	Недостатньо
4,62	185	4,19	168	3,79	152	3,37	135		

Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант / здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить **200 балів**. **Мінімальна кількість балів**, яку повинен набрати аспірант / здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить **120 балів**.

Підсумковий контроль

Загальна система оцінювання проводиться по завершенню вивчення дисципліни у вигляді заліку.

Шкали оцінювання: традиційна 4-бальна шкала, багатобальна (200-бальна) шкала, рейтингова шкала ECTS

Залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння аспірантом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях.

Вид підсумкового контролю	Методика проведення підсумкового контролю	Критерії
Залік	Мають бути зараховані всі теми, висені на поточний контроль. Оцінки з 4-бальної шкали конвертуються у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою відповідно до Положення «Критерії, правила і процедури оцінювання результатів навчальної діяльності аспірантів»	Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант, здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати аспірант, здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 120 балів.

Бали з дисципліни для аспірантів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	2

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності аспірантів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

Методичне забезпечення

- Робоча навчальна програма дисципліни.

- Силабус навчальної дисципліни.
- Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи аспірантів.
- Методичні вказівки до практичних занять для аспірантів.
- Методичні вказівки до самостійної роботи для аспірантів.
- Ситуаційні задачі до практичних занять.
- Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Сучасні рекомендації із серцево-легеневої реанімації дітей – догоспітальна та розширена допомога.
2. Невідкладна допомога дітям з гострою дихальною недостатністю залежно від причини виникнення, патофізіології та ступеня важкості.
3. Невідкладна допомога дітям з «проблемними» дихальними шляхами, стенозом гортані.
4. Невідкладна допомога дітям раннього віку з тяжким бронхообструктивним синдромом.
5. Невідкладна допомога дітям з тяжким нападом бронхіальної астми, астматичним станом.
6. Невідкладна допомога дітям з гострою серцевою недостатністю.
7. Невідкладна допомога дітям з пароксизмальною тахікардією, миготливою аритмією, синдромом слабкості синусового вузла.
8. Невідкладна допомога дітям з артеріальною гіпертензією.
9. Невідкладна допомога дітям з гострими алергічними реакціями й анафілактичним шоком.
10. Невідкладна допомога дітям з гіповолемічним шоком.
11. Невідкладна допомога дітям із септичним шоком.
12. Невідкладна допомога дітям з гострою печінковою недостатністю й ускладненнями синдрому портальної гіпертензії.
13. Невідкладна допомога дітям з діабетичними комами.
14. Інші найбільш поширені коматозні стани в педіатрії. Надання невідкладної допомоги.
15. Невідкладна допомога дітям з гострою кровотечею.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Педіатрія : в 3-х т. : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів IV рівня акредит./ [Артеменко Є.О., Бабаджанян О.М., Белоусова О.Ю. та ін.; за ред. Катілова О.В., Варзаря А.В., Валіуліса А., Дмитрієва Д.В.]. - Вінниця: Нова Книга, 2022.
2. Педіатрія: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів IV рівня акред. / [О. В. Тяжка та ін.]; за ред. проф. О. В. Тяжкої. Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця МОЗ України. 5-те вид., випр. та допов., оновлене. Вінниця: Нова кн., 2018. 1150 с.
3. Аряєв М.Л., Котова Н.В., Горностаєва Н.Ю. та ін. Педіатрія: у 2-х т. Одес. нац. мед. ун-т., 2014.
4. Протоколи з надання екстреної медичної допомоги рівня розширеної підтримки життя (Advanced Life Support-ALS) : навч. посіб. / за ред. Г. Г. Роціна. Київ : Юстон, 2019. 294 с.
5. Волосовець О.П. Рекомендації з серцево-легеневої реанімації у дітей. Методичний посібник / О.П. Волосовець, В.І. Снісарь. Дніпропетровськ, АРТ-ПРЕС, 2015. 48 с.
6. Nelson textbook of Pediatrics 21st Edition by Robert M. Kliegman, Joseph W. St Geme III, et al. Philadelphia: Elsevier, 2020.

ДОДАТКОВА

1. Maconochie IK, et al. Pediatric Life Support. 2020 International Consensus on Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care Science with Treatment Recommendations. *Circulation*. 2020;142(suppl 1): S140–S184.
2. Disque K. Pediatric advance life support. Provider handbook. Satori Continuum Publishing, 2016. 65 p.
3. Fleisher & Ludwig's Textbook of Pediatric Emergency Medicine / [edited by] K. N. Shaw, R. G. Bachur. 8th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer, 2021.
4. Textbook of Paediatric Emergency Medicine / [edited by] P. Cameron, G. Browne, B. Mitra, S. Dalziel, S. Craig. 3rd ed. Philadelphia: Elsevier, 2019.

Інформаційні ресурси

1. Державний формуляр лікарських засобів. ДП «Державний експертний центр МОЗ України». - Випуск дванадцятий. – К. 2020.
2. Міжнародна класифікація хвороб і причин смерті, 10-й перегляд (МКХ-10). Версія 2019 р.
3. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги. Медикаментозна алергія, включаючи анафілаксію (№ 916 від 30.12.2015 р.).
4. Новий клінічний протокол «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап». Наказ МОЗ України від 05.06.2019 № 1269 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги".